

آزادی ملت

آذربایجان ملی مجلسین رسمی روزنامسی

آذربایجان دولت تیماترو سمین آچیلیشی

آذربایجان دولت تیماترو سمین نچی دفته اولاراق جمع آخشیلی فروردین ۸ نده ارك باغیندا کی دولت تیماترو صحنه سینده طنطنه لی صورتده آچیلدی .

ایندیه کیسی کچن حکومتلر دورینده معارف و اینجه صنعت خصوصاً تیماترو حالت هچ بیر قیمت ویریلده . دیکینه گوره تیماترو ایشی هامودان آرتیق گزیده قالب و نوز نوق و علاقه لری نتیجه سینده هله تشویق قالمین مرتجملرین و خرافاتی لارین طرفین نهایت درجه ده طنز لری و اذیت لری نه مروض قالان آکتیورلار ، بو هامو مشکتلا برابر بعضا سبق سالماق تیماترو لار ویریلدی ، حتی چوخ افاق دوشوردی کی بونلار صحنه و پالتارا ویریلدی کرایه نه ده چیهارا ییلیر . دبلر . بونان باشقا تیماترو بیر مدیت ابوی و یا اخلاق گوز کوسی کیسی بوخ . بلکه آنجاق وقت کچیرمک و تفریح اچوت بیر وسیله کیسی تانیلیدی . تیماترودا اشتراك ایله لموده «ابونچی» آدلاب چوخ تعقیله جماعت آراستدا اولنارا باخیلیدی .

لکن ملی تشکیلاتلار قورولدقدان سونرا ، بو تشکیلات ات بیرنجی درجه ده معارفین گیشانه سین ، خلفین مدیت و اخلاق جهتده دوزگوت طرفله تربیه اولوناسینا اهمیت ویریب بونا گوره کچن حاکمیر ، امیر لشکرلر طرفینن خلفین امگی ایله نالونوش لکن بقال دکاتینا و باغوش بوواسنا تیدیل اولونوش ارك باغیندا کی صحنه آری بیر مدته گوزل و گورسکلی صحنه چویریلدی .

ملی تشکیلاتلار بونون آقتیور و آفتربالاری توپلایاراق رسمی بیر ایشی کیسی اولناری دوزگوت بولیه تربیه ایشیگه و اولناری هر جور ایشله مک وسیله لرینی دورلنگه چالشیب ، سرنجی دفته اولاراق نیر بزه بیر ططنه لی دولت تیماتروسی تشکیل ویردی .

ایندی تالانلار کچن دورده نور باشینا اولالارینا ساخیاراق بو یوک مشکلات و مانع لرله مبارزه ایدمک تیماترو صحنه ساغایان آقتیورو آفتربالاریمز داها آزاد بیر محیطده باغایب ، معافی و تیماترو ویریلدی ، پالتاری و باشا لارم اولان دخیلری هارادان و نه نه ایشله کلرینی دوشونمک

آنجاق نور ایشلرینده یلرادیلیق ساحه سینده وانکشاف و ترقی بولوندا چالشیلارینا دوشونور و سی ایدیر . ایندی دیک اولار کی ییزیم ملی تشکیلاتلار ، تیماترو عالنده گورسکلی و ماهر صنعتکارلارین زحمتی نتیجه . سینده آر بیر مدته بو یوک ترقیاته نائل اولیشور .

دولت تیماتروسی بیر نچی دفته اولاراق مشهور یازچی و آذربایجان افتخاری اولان گورسکلی روزنامه چی و تنقیدی میرزا جلیل محمد قلی زاده . نین «آنا مین سکلی» «آدی ازیله آچیلدی . میرزا جلیل محمد قلی زاده نین بو دواماسی باشقا ملتلر و دیلر تانیری آنته اوج نادرده نین تورده تبکی اختلا فلاری گوستریدی . بونلار هر سی بیر طرفه چکپ نور آنا دیلرینده ، حقیقی خلق دیلینده بیر لنت یلاماها موفق اولما . یلار قالمین حتی هات ایشلرینده ، تک بیر یاجیلارینی خوبیت جاتا بئیرمگه ده موانع اولایم . دبلر . اولنارین محبتلی آنالاری نقره هاتنه نیرله شهیریب و بیرومک و بیر دیله باغایب و بو یوک موقت . لرالده ایشلرین چالشیلر ، هر آنادان و بیر آنادان آری بلان بولاج قارداش هیت بو کیسی اختلاقلار نور . نکه بیر هاتنه نیر بوزوب ، عداوت کیت تورده دب اولنای هیت لیک بد . بهتلیگ سورده کله ییردی .

میرزا جلیل محمد قلی زاده نور دواماسیندا ، چو بانلارین دانیشه بی دلی حقیق و گوزل آنالاری اولدینی اولنارین طبیعت قوجلننجه آزاد و خوبیت بیر حالدا باغایدیلارینی و گوزل قیز گلبارین چو بانلارین دیلرینه ، حقیقی و طبیعی چالشیلارینا بلکه دیک محبت و علاقه سینی گوستر . نه نهایت ، بو حقیقت خلفین روحیه موانع اولایان نظریه لره غالب گلهک گلبار اوج قارداشین اختلا قنا و هاتنه نین داغی . اسینا باهت اولان کتابلاری پانه بردی ، خلفه دوشونمک بردی دنباده تک آنا بابادان یلر گلر قاردر کتاپ وارسا اودا آناسین کتای ، خا . زین حقیقی دیلور .

نلرا تشکیل تاپیش دولت تیماترو سمین آقتیور و آفتربالاری آر بیر مدته نور دولارینی بو دوامادا گوزل وجهه ایلا ایشله آذربایجان قالانی ۴ - نچی صحیفه

آذربایجان ملی تاریخی ساحه سینده بیر اقدام

آزاد ملت روزنامه سی آذربایجان ملی حرکتی تاریخی ساحه سینده خدمت ایشله اچون بله بیر تصمیم آیشور که آذربایجان ملت مجلسی نایب لرینن نور حال حیاتی شکل لرله برابر بو روزنامه ده نشر ایشیگه چالشیب . البته بو ایش آذربایجان تاریخی ساحه سینده بو یوک بیر خدمت کیسی سایلیر و گله . چکمه ده آذربایجان ملی تاریخی ساحه سینده ایشله نره بو یوک بیر کله کیسی اولماق سوره .

بونا گوره ییز آذربایجان ملت مجلسی نایب لرینن تنی ایدیردیله که نور حال حیاتی ایدین خطله یلایب شکل لرله برابر آزاد ملت روزنامه سی اداره سین گونمور .

سنلر .

آذربایجان ملی مجلسین نیر بوز کبلی آقای علی ماشینیچی

من علی ماشینیچی فرمداغ معاندان نیر بوز کلبش بیر کنده لی خانوادهم سینم اولوب ۱۳۱۳ نچی قری ایلیمه آنادان اولو هام . تحصیل بیر مطه ملامتین مکتبه اولوب ، آتام عالیه مزین چوخ و هابمانین آریقندن مجبوری حالدا منی ۱۲ بله ما مکتبه چیلوب بیر جوراب توخویات پانینا گونموری . من آر بیر مدته جوراب توخومالی او گره تب کیچه گور . نور ایشله بیر ایله بنده ایدم ییلریم که نور عالیه ادله ایدیم . بو چنت باغایب منی چوخلی دوشونمورور ، نور سین و خلفین اجتامی بهجت لیکنی و غلط قورولوشینی گوروردم . بونا گوره متاز اولاراق باجلو دینی قور نور خلفین آرداییلی و ترقی لوروندا فکر ایشیگه و چالشیلار باهلا دیم . بونلار برابر نور ایشیگه گیتدیگه تربیه پنشگه چالشیب و نور ایشیگه بعضی اختراطر مو تکبکه جهتده مافین لار قایرملقا موفق اولدو بولیکه هچ بیر قی وسیله اولدایلیه برابر اولکده سابقه سیز بیر یلر ما هینلار : کوبله مافیلاری ، چنت لوبانق ، نعت کسه و حلاجیق مافیلاری نور الهله قایرا یلیم ویر بو یوک توخوجولوق کارخانه سی دورلنگه نایل اولمور . رضاهه دورینده خلفین آرداییلی بلومسینه بیر یلر سوزلر دیسهو ایشلر گوردیگه گوره او حکومت طرفینن اذیت لرموروش اولوردم ۱۳۲۰ نچی ایله آذربایجان جهتی تشکیله اشتراك ایدیم . سونرا آذربایجان دموکرات فرقه سینده موسس لر جزو بنده اولوب و سونرا آذربایجان ملی مجلت نیر بوز لهالی طرفینن وکیل منچله بیم . من بو ملی تشکیلاتدا طلبه خدمت ایشیگه بولوندا اشتراك ایدیمگه اختصار ایدیم خلفین دایما خوبیت بیر جاندا باغایدینی آردو ایدیم .

هدیت ابونده رساملارین بیرنجی اجلاسی

ستارخان باغیندا مدیت ابونده کچن نره لره ده بگیز کیسی رسا . ملا سرکیسی چوخ طنطنه لی صو . رته تشکیل تاپیشور . سرگینه آذربایجانین و خصوصیه نیر بوز بونون رساملاری ، خالچا غافلاری اشتراك ایشلر .

جمه گونی فروردین آیین ۹ . ندا ساعت ۲ ده ستارخان باغیندا رساملارین بیرنجی تنقیدی اجلاسی تشکیل اولدی . بو اجلاسه بونون نیر بوز رساملاری حاضر ایدیلر . اجلاس آقای امیر حاجی زاده طرفینن قالانی ۴ - نچی صحیفه

دنیا خبر لری سووت اتاقتا

سووت حکومتین فرانسه و عد ایدمگی آنوقه سووت گم لری ایله قارادیز پنورلرینن فرانسه و مورو حل اولونور .

چین ده

چینده آجلیق و آنوقه دارایی گونمن گون آرتیر بالما سرکری ایالتلره آجلیق دله دا هتلی در آجلو نورلرینی چایلارا آیرلار و بو نوجه نورلرینی اواسورورلر .

اندونز یادا

پانویانا رسا اعلان اولوب که انسونزیا حکومتی ایله هلته حکومتی آراستما مذاکره لر هچ بر نتیجه تشبب در . بو گونلره لوج خر انسونزیا حکومتی طرفینن ، هلته ساینمسی دکتور والوکه ایله بیرلشکمه هلته حکومتی ایله مذاکره ایشیگه اچون هلته مسافرت ایدمکچر .

یونان دا

یونان - نیچیکلری باغیلاشما ایله علاقه اولولاراق نولک نین بونون شهر و کند لرینده وضعت عادی حال دن خارج اولورلما یونان حکومتی و یا باغیلان ملترین ۳۱ نمنه نیچیکلری باغیلاماها تصمیم دوتوب و سرفله پلیس و امنه فورلرینی تقویه ایشیگه باغلیب در .

بلنار ستاندا

صوبه رادپوسنیت ویردیگی خبره گوره وطن غانی آکسمر چاکف که آنالارلا هسکرلن ایدم . انگلیس حکومتی طرفینن بلنار حکومت ویریله چک نالونون محاک مت باغلاسین .

بلوکه

بلوکه باش وزیر بنی کیت . منی سوسالیت - گونمور . لیرال لارین اشتراکله قوراجللمور .

خلق قوشونلاری رسم کچیلریندن بیر منظره

ایراندا خارجی امتیازلار

-۲-

هر کتین تور دمیر بوللاری تور ده نوز فوناناسی، تور طیاره میدان لاری و طیاره لاری، حتی اول پولیس و زاندا اولملاری وارد کره، بونانوزین داسایی گیته بکجه آرتاسفادور .

ایرانین جنوبیه بنه بیر امتیاز و بریلش اولدینی حالدا، تولکتهین شمال داتره لرینده سوووت اتفانقا امتیاز حقوقی و برمکن امتناع ایدیله سی ماهیت اعتباریه ایراندا انگلیس فت امتیازین احصاری و ضمیمه مدافه اشکوت باشقا بیر هفتی دکلاسور . سوووت تکلیفی و دایشک ایدیت چیش ایدمن مجلس و کیلاری بو حادثه ده « انگلیس - ایران نفت شرکتیز » عای مدافه چیلری کبی حرکت ایشلار .

ایران دولت خادم لری بعضا برلر که « انگلیس - ایران نفت شرکتیز » امتیازی چوعدان، هله « مشروطیت فوناناسی قانق » و بریلشدر، حاضر دا ایران، خارجی شرکتلره امتیاز و برمکن امتناع ایدیر . لاکن بو ادها تسلیله اساس زود اولان « انگلیس - ایران نفت شرکتی » ایله بنی امتیاز « قواله سی ایدنی ده موجود اولان ایران قانون اساسی اساسنده ۱۹۳۳ نجی ایله امضالاندر . ایکنجی ایران حکومتی و ایران مجاسی نفت و مومن امتیاز لاری خارجی شرکتلره ان سون زمانلاردا . لاپ ۱۹۴۴ نجی ایله قدر هوسله و بریلشدر . ۱۹۴۴ نجی ایلمین ه ضنده ایران - حکومتی آمریکا و انگلیس شرکتلرین نماینده لرله اولارا ایراندا بنی نفت و مومن امتیاز لاری و برمکن حقدنه دانیشقلار آپارمشدر . همه برینسب اعتباریه ایران حکومتی اولارا بوا امتیاز لاری و برمکن رضایلشدری .

بنه لیکله ایرانین حاکم داتره - لری بو مسئله سوووت اتفانقین منافی ایله حسابلاشماق ایسته مادیلر سوووت اتفانقی آیری . سه چکیلیک سامان جه دلرینه معروض قالات بیر وضیته قوبدیلار .

بوتون بو دللر اونو اثبات ایدیر که، سون ۲۰ ایل هر ضنده ایرانین حاکم داتره لرینین ایراندا نفت امتیاز لاری مستانسه کی سیاستلری سوووت اتفانقا فارشی دشمه چیلیک روحی دانیشمقدور . دها آرتیق، بوسیا - ست سوووت اتفانقی ایله دیگر بویوک دولت آراسندا فتنه سالیب توفوقشا نوره تمگه بونلده پشمشور . بونین اچون ایران مرتجع لری حتی سوووت - ایران مفارقه سی دنه لاره بوز ماقدمات دا چکینه مشلر .

سوووت اتفانقی ایله ایران آراسندا کی مناسبتلرین انکشاف ایدنی اهیتی اولان بوتون بوللاری اونوتماق اولمال سووت اتفانقی اولدیرنه سلاحی هجوم قش لاری حاضر لاراق آلمان فاشیست لری ایراندا سوووت اتفانقین

اساس نفت دائر سی اولان باکوبا ضربه اندیرمک اچون الوری شلی بر هجوم میدانی کیمی استفاده ایشکی نظردنه دوتیشدیلار . بونا گوره محاربه دن اولکی ایللر، ایراندا آلمان فعالیتین سون دوچه آرتاسیله ایضاح اولونور . هینلر چیلر ایرانی هر شیدن اول سوووت اتفانقی علیه بونلده پیش حری عملیات اچون گاه . چک هجوم میدانی دنه مرمکن توتری تولکتهین بوتون تصرفات و سیاسی حیاتیات هر بیر ساحته سوخولماقا جان آتیردیلار .

فاشیت آلماناسیت سرعته ایران سوخولماستا باشدا سابق رضا شاه پهلوی اولماقلا ایرانین حاکم دائر لری کومک ایدیردیلر که، بونلار گیته بکجه دها آرتیق دوچه ده فاشیت آلماناسی استناد ایدیردیلر . خارجی سیاست کی بو نمای سوووت اتفانقا فارشی دشمن اولان ایران دائر لری طرفه فت حدادلا حیانه کچیریلدی .

ایران حاکمیت دائر لری طرفین بوجور خبر خواه مناسبت شرائطه آلمانلار ایراندا کی اقتصادی و سیاسی موقبلرینی سرعته گنیشلندیرمگه موفق اولدیلار . بوجه تن آلمان ایران تجارتین چوشون صورتده آرتناسی علامتدارد . اگر ۱۹۳۳ - ۱۹۳۴ - نجی ایللره قدر آلمانیا ایرانین خارجی تجارتنده بالی ۶ - نجی بری دوتوردیسا، سونرا کی ایللرده ایسه اونین پای سرعته آرتیر . ۱۹۳۶ - ۱۹۳۷ - نجی ایللرده آلمانیا آرتیق ایکینجی بری دوتشده ، ۱۹۳۸ - نجی ایله سوووت - ایران تجارت مقاوله سی تور قوه سی ایتیرد . یکده ایسه بیرنجی بری دوتشده . هیز زماندا بونیلاردا قید ایشک اهمیتیدر حته ، ایرانین آلمانیا مال و برمه سی ایله آلمانیا ن ایران اچون مال و برمه سی آراسندا قلیرنیغ سازشین هکته اولاراق آلمانیا ن خیرینه بویوک بیر اوچوروم واردیدی یعنی آلمانلار ایراندا فائضر تجارت بوجی آفاق اچون قلیرنیغست استفاده ایدیردیلر و بو دا طبعیدر که ایران تاجر لرینده کسگین ناراضلیق دوغوروردی .

فاشیت آلماناسی « متحصصلر » « جارت آکتلری » . « مصاحه چیلر » « مشاورلر » و آلمان تجارت صنایع هر کتله رینین « نماینده لری » آدی آلتندا ایرانا چوخلی آکتلر گوندر . مک اچون ایران ایله اولان اقتصادی هلاقه لریندن استفاده ایدیردی . ایران - دا کی آلمان بجه لرینین عمومی مقداری محاربه نین باهلا فینجا قدر ۳۰۰۰ مین نفره چانشده ، بونلار دان مین نفره قدر تهراندا پاهایردی . آلمانلار ایرانین دولت اداره لری و مؤسسه لرینین اکثریتنده رهبر

وظیفه لر دوتوردیلار . ایران خدمتنده اولان آلمان « متحصصلر نین » عمومی سایی ۷۰۰ آدمندان عبارت ایدی . او . نلاردان بعضاری چوخ مسئول موقملری، مثلا . ملی بانکین مدیری ، دمیریول - لاری انشاسی اداره سینت ریسی و سائره کبی وظیفه لر دوتشده بلار . آلمان « متحصصلری » و « مشاورلری » ایرانین صنایع و اکتیچیلیکین بوتون گوشلرینه سوخولاراق فلا تولکتهین اقتصاداتنا رهبر لیک ایدیردیلر . ایلی خیردالی بوتون حریه مؤسسه لرده (تهران جه خانه سی ، بار یق قاپول زوودلاری و سائره) ایشلین آلمان « مهندسلری » و « تکنیکلری » ایرانین حری صنایعه نظارت ایدیردیلر . بنه . ایله آلمانلار تور چنگال لاری ایرانین دولت و تصرفات اداره لرین هر بیر ساحته ایشلندیرمگه موفق اولمشدیلار

ایران اداره لرینده ایشلینده هکسلردن علاوه اولاراق هینلر آکتلرین بویوک مقداری ایراندا « فرویت » ، « مانن » ، « آ.وی.غ » ، « سیه نس شو ککرت » ، « یونکهرس » ، « فروشل » ، « شخالو » و دیگر - لری کبی آلمان تجارت - صنایع شرکتلرینین بیر چوخ نماینده لیکلر - یین پرده سی آلتدا فعالیت گوندر ایدیرلر . خصوصیه آلمان شرکتی « مرسه دسین » « نماینده لری » اولان فرانس مایه و رومان غاموتاکیمی قارت جاسوسلار ایراندا کی بوتون هینلر آکتلرینین بولورجون فعالیتنه رهبر لیک ایدیردیلر . ایران له قهره - سس ، قلیات اداره سینن نماینده سی آلمان ووات خزر دنیزی ساحلندم کی آلمان کشفیاتنا باه چیلیق اید .

بردی . جنوبدا آلمان جاسوس - تعریبات فعالیتنه « یونکهرس » شرکتین نماینده سی شیونه مان رهبر لیک ایدیردی . شیونه مان ۲۰ ایلدن آرتق ایراندا پاشامش و هله ۱۹۱۴ - ۱۹۱۸ نجی ایللرده روس وانگلیسلر علیه مبارزه اچون بختیاری کوچری طاقه لرینه سلاح و بریردی ایران آذربایجاندا تیریزده کی آلمان فونسلرینین سابق کابی بهرتولد شولتس فعال بولورجولق ایشی آپا . بریدی . شولتس آلمانیا ن سوووت اتفانقا هجومی حرفه سنده سوووت قافقازی علیه جاسوس - تعریباتچیان ایشنه رهبر لیک اچون خصوصی ناپشیر یقلا تیریزه گلمشده . هینلر چیلرین ایراندا کی بوزو - جواق فعالیت کسکین بر صورتده سوووت اتفانقی علیه بونلده یلمشده و سوووت اتفانقی اراضینه و هر شیدن اول باکو دائره سنه گوندرمک اچون سلاحی دستار و همچنین جاسوس و تخریبچیلار حاضر لاما - قدان عبارت ایدی . سوووت اتفانقا آلمانیا ن هجوم

غلیشاه ارشی

-۲-

این بطوطه طنجه نصف الظل اثرین صاحبی که ابوسعید بهادرخان مفلونان بر زماندا ایدی اونون هاهلق زمانی علاه الدین محمد بن سکه او پادشاهین امیر لریندن برسی ایدی تیریزه سفر ایدیب او کتابدا تیریزه - یین اوضاعین بازیب و جواهر و مشک و هنر سانانلارین بولارین تریختن سونرا یلار « بو بازار دان گچیدیم برجه مسجدینه سکه جیلانی علیه وزیر آدله تانیشده ییشده یین تشیکند ساغ الدنه قبله باخادا بر مدرسه واردیدی . زو اوبه نین سول ایتمه که صحنی مرمر داشلا بلات فرش اولوشدور اونون دیوار لاری صافو سوروشکن کاشیلا دینلن بزه نیب و مسجدین آراسندان بر سونهری گچردی و هر جور آه جلاز اولوم و یاسمن کیمی بو مسجدده اکیلمشده حداله مستوفی تور نزهت القلوب آدلی تلویختن ۷۶ نجی صفحه سنه یلار خواجه تاج الدین عیاشه ناره پات مصله سنین تشیکندم بیر بویوک حجه مسجدی قایتدیریب که اونون صحنی (۲۵۰) گز ضریح (۲۰۰) کردیر و بر بویوک و گنیش ایوان که کسرانین مدائن مسجدی ایوان سنده بویوک دور اوردادا صالحه بریب اما چون هواتین قوتور ماسیندا عجله ایتدیلر محکم اولماق خراب اولمو . بو مسجد - جور بچور تکلف لر اولوب چوخلو مرمر راهی اولدا ایشله نیب . لوقمور بوسکک و زنگین صولتر تیریزه وار که ایرانین هج قطعست . و غیر مرات البلدان صاحبی اولر کتابین ۲۵۲ صفحه سنه فرانسی شاردین دیندن یلار (تیریزین بویوک مسجد لرینین اچینده که اونلار ن ساینین ۲۵۰ به یتریب عیاشه مسجدینت باره سنده دیر (عیاشه مسجدی ایدی خراب دور نهجه ایل بوندات ابره لی

ایراندا کی بولورجولق ایشلری او قدر قوتله نیر که ، بو اچین - آیدین نه بد سجه سی آلیر . هر شین اول یاضیلار دوره لنگ و تعریبات تشکیل اینک مقصدیه باکوبا ، هر زونیا ، عشق آبادا و سوووت اتفانقین دیگر مهم حیاتی مرکز لرینه گوندرمک اچون - ساحلی دست لرین حاضر لقی اولده آپاریلان ایشلر گنیشله نیر . ایراندا ساحلی طاقست دست لری تشکیل ایدیلر . سلاح ، دو گوش سورسانی و پارتلیجی ماده لر آمبار - لاری بولادیلر . « آلمان سلاحی » . نی تعریبلن و سوووت اتفانقی علیه مهاربده ، فاشیت آلماناسی فوشو - لهاها چاهیر ارفاشیت نبلقانی گنیش صورتده باهلا فینجا ایشلار - آلمان فاشیزمی آکتلرینین بوتون بوزو - جواق فعالیت مصلدی تولکده قانونسزاق و قاریشاق بارانمقدان ایران خلفین دوج حیاتی بوزمقدان ایرانی سوووت اتفانقی علیه قالد . برماقدان و اونو سوووت اتفانقی ایله محاربه به چکمکن عبارت ایدی .

اونون آلتدا کی مرتبه سنین تهر ایتدیلر و اونون منزله لرینده تهریز مسجد لرین هابسنلار بویوک دهر تعمیر ایتدیلر . بر مسافر که ابرون بولون تیریزه گنیر اول بیر بنا که شهر دن گوزونه چارپار بومسجدین مناره سی در .

بورا خواجه عیاشه غارن خانین وزیرین آتاریندن در .

فرانسی مسو ملاندن (۱۲۵۷) هجریده فرانسه سفیرین بولماقلان ایرانا گلیب و بر سفر نامه یلر بولور (تیریزین خراب لرین بر بویوک مسجد که (۱۳) جی فرن میلادیم غارن خان بنا ایتدیریبو خورنگ کاشیلا دینان بزه نیب دیوارین بر بلوا پایلری ایدیمه قلیر که اونون اتکلری آن و قدیم حجار لیک اولوش مرمر یل در و بوشهرین باخشی یلاری او قسم مرمر دن قایر یلیب .

بو مسجدت اولدا که چوخ باخشی قالیب و بناین عظمت و شکوهین بتیر بر مسجدین قاپوسور که طرفی . لرین بولادجی مصلابک توفین گو - ستیر و کچیک کر بچ لری حائله صحنی لن بزه نیب . بولا برابر که چوخ قدیمن قایر یلیب و مدنی ده خراب اولوب گده اونون سکر یچ لرینت چوخلو ایشلی و صف لاجووردی رنگ گوزه چلیر .

اونون خرامیکین اولی ایکی بوز ایلمن ابره لی دو مسو ملامت بو مسجدین بناسین غارن خانا نسب نسبت و بریب .

مسو لیکلاما زلمتده که (۱۲۸۳) هجریده ایرانا گلیب عازان خانو مسجدین بنای سی یلیب . غارایت اسلام قبول ایتدیکنی دینن سورا یلار : (اول بر مسجد سکه مغول سلطه سنین ایله بنا اولمو غارن خان اولغونون اولغونا بنا ایتدیردی .

بو مسجد تیریز شهرین جنوب طرفینده و ارنک خرابه سنیت باینه ایدی و خواجه عیاشه آدله آدلایب و چون خواجه صدراعظم عازان خان اونون فورنار مایا مباشر ایدی اونون آدله معروف اولدی .

مسجدین دیوار لاری صلی کریچ ایله دوره لیشلر شهر ادماس میرزا ناب ساضه آخر دهه که برلی روسیلان دهوایه مشغول ایدی اورادا بیر توبخانه ویر فورخاه اجدادینه ، باتوله روس مستشرقینت باروما گوره بو بناسین کیمی ۱۷ حرفه سکیمی قلیردی . (۱۹) جی عصرده قذالایمی فورخاه و فر اولون رحا عوز ایتدیلر .

و گنده همین - مشرور بر العینی هرین تاریخ یلار (۱۵) جی عصرده بو بناسین اوزون شرح یلار و هبوت کباب خارجه صبح اولوب زما ایدیه کیمی و سکه سیر - الیزه چانایچ قوه

هلر اگر صا